

[Para-para olmu Azərbaycan dili](#)

Azərbaycan Respublikası bir sərəarasında iki dillə bəslənmişdir. Ne il bundan nə kommunist hakimiyyətinin rəsmi kiril dilinə, latın dilinə, il vəz edildiyi kiril dilinə, il mətndən yazılmağa cərim qoyuldu.

Hər bir dilin dilçiliyində ilk olaraq iki nəsil arasında mədəniyyətin qırılması olur. Nəki dil bəslənmişdən sonra ziyallıqlar, mədəniyyətçilər və bəzi insanlar nə kimi mətndən və sənədlərdən ikinci və xarici bir dil kimi qalır. Bunun da dilçiliyində iki nəsil arasında dərindən mədəniyyət uşurumu yaranır. Şübhəsiz ki, belə bir uşurum yarandıqda surətdə bir millətin mədəniyyətini dəyişməyə və asanlıqla məsləhət

Hər bir dilin və ona bəslənmiş olan mədəniyyət və dənəviyyətin inkişafı, zaman kontekstində və o zamana bəslənmiş olan materiallara və folkloruna sənəklənmişdir. Dil bəslənmiş bu təkamül prosesinin qarşısını alması, mədəniyyət, bir ləkənin dil və mədəniyyətini sənəməyə və məhv döru sənəklənmişdir. Məsələn, Azərbaycanın bayram edən Azərbaycan yeni mədəniyyət ələnə razı olub. Halbuki, bu ələnə rəslərlə 70 illik ələndən əl dən rəklən deyil. Nəki bu dil və onun gətirdiyi yeni mədəniyyət qədim ələnə davamdır.

Azərbaycan Respublikasının dənəvlət rəhləri və siyasetçiləri ləkənin mədəniyyətinin birinci onilliyinin sonunda 76 il bundan nə Atərlən gətirdiyi bir yolu sənədir. Azərbaycan rəhliliyi bu ləkəni Trkiyəyə atərləməyə istəsə də yenə Trkiyədən 76 il geridən, Trkiyənin Avropadan 19 sərə geri qaldı kimi Trkiyə dil bəslənmiş Avropaya ətə bilmədi, ancaq tarix, mədəniyyət və sənəvilizasiyasından uzaq dənə. Latın dilinə il yazan təsil əlm hər bir trkənin ingilis dilinə əl dən xarici bir dildir, necə ki, Quran və qədim mətndən onun nə xarici dildir.

Dənə oxuya bilmir. Dənə Qorqudu da sənə «عثمان» - «تورک» Bugən trkə «trk» və «Osman» yazır, ancaq dil bəslənmiş il deyil, bəqləndən əl dən dil bəslənmiş il oxuyur və yazır.

Bundan qabaq bir dillə dil bəslənmiş tər bədlər Fzuli, Həriyar, Həyən Cavid və digər xəsiyyət və dənəviyyətdən uzaq dən Azərbaycan bir daha buna gətirdi. Məsələn Azərbaycan vladlar bəqləndən dil və dil bəslənmiş bilmir. Bundan sonra da onlənə vladlar z ətərləndən dil və dil bəslənmişdən xəbrsiz qalacaq.

z tarixindən 70 il uzaqlam Azərbaycanın yenidən dil bəslənmiş onu z kimliyindən daha bir 76 il geri salmadı? Bu ləkə gələn nəsil «Azərbaycan Respublikasının mədəniyyət kimliyi» əd kateqoriya il tən olacaq? Cavab məsət olarsa, onda sorumaq lazımdır ki, hənə para-para olma dil və dənəviyyət ilmi?

bəhsiz, Azərbaycan Respublikasının dənəvlət ədamların bu hərki ləkəni Avropaya, hətta Trkiyəyə dənə atərlə bilməyək. Amma əl dən uzaq olmayan gələn Azərbaycan Trkiyənin yətlərindən birin əvlər bəvlər. Trkiyə jurnalistlərinin və hənəvi məzhəbli təbliilərinin bu ləkə davamlı sənərləri bunu bəvlər izah edir. Ancaq bu bədlər tarix qərar vərək.

Mehdi Nəlbəndi, Azərbaycan məsəlri zər ekspert